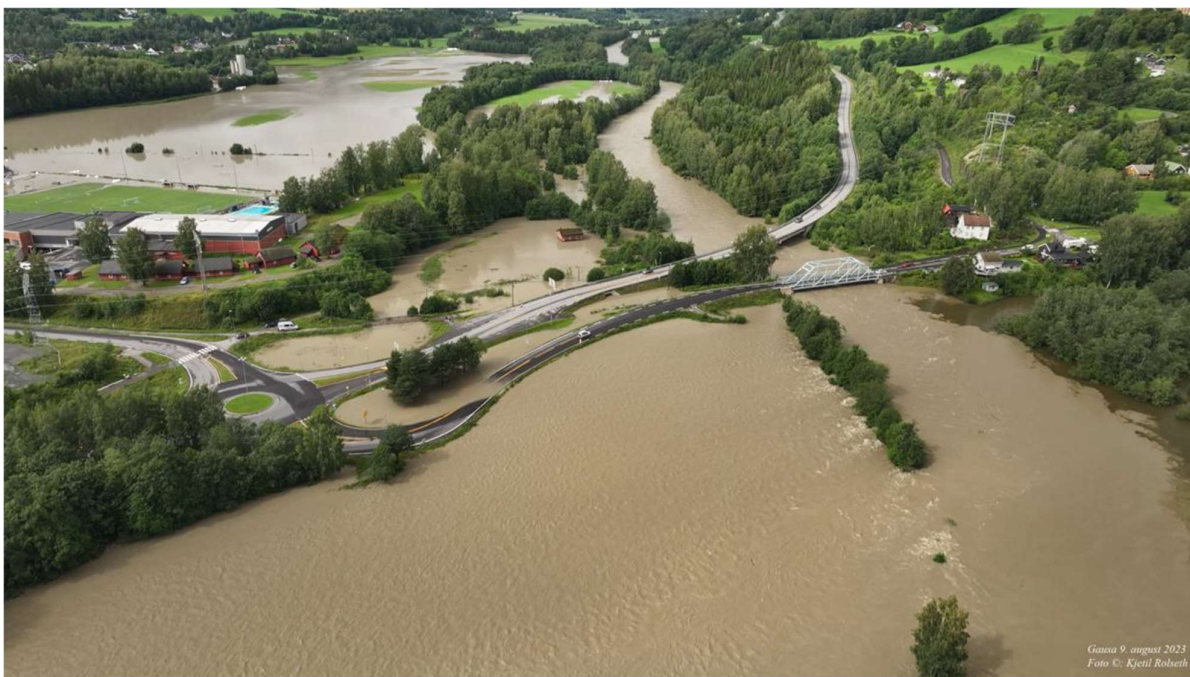

Restaurering og vern av Gausa

Oppsummering av merknader etter høring

Oppsummering av merknader til rapport om restaurering av vern av Gausadeltaet

Nye Veier har fått i oppdrag fra Samferdselsdepartementet å opprette en gruppe som skal utarbeide en plan for mulig vern og restaurering av Gausadeltaet. Resultatet av dette arbeidet ble presentert i rapporten «Restaurering og vern av Gausadeltaet», som ble sendt på høring 7. mars 2025. Den 19. mars ble det gjennomført et informasjonsmøte på Jorekstad i Lillehammer, der foreslåtte tiltak for vern og restaurering ble presentert. Frist for å sende inn høringsuttalelser var 7. april 2025. Det har kommet inn til sammen 22 innspill:

Offentlige instanser

- Miljødirektoratet (07.04.2025)
- Statsforvalteren i Innlandet (07.04.2025)
- Innlandet fylkeskommune (17.04.2025)
- Lillehammer kommune (07.04.2025)
- Norges vassdrags- og energidirektorat (07.04.2025)

Organisasjoner og bedrifter

- NJJF/Naturvernforbundet Innlandet (07.04.2025)
- Birdlife Oppland (06.04.2025)
- Lågendeltaets venner (07.04.2025)
- Fåberg bondelag (07.04.2025)
- Lågen fiskeelv SA (07.04.2025)
- Randsfjordmuseet (07.04.2025)
- Botanisk forening (07.04.2025)
- Betong øst (02.04.2025)
- Jorekstad AS (02.04.2025)

Grunneiere, naboer og andre interessenter

- Beboere i Hølenvegen 57,65 og 67 (03.04.2025)
- Silje Jørstad og Kim Ruben Granum (07.04.2025)
- Morten Kraabøl (06.04.2025)
- Helge Grønlien/Finn Audun Grøndahl/Terje Rønning/Reidar IbsenVoith/Johnny Stenshagen/Jan Ove Vasaasen/Mass Haugen (øvre del) (07.04.2025)
- Helge Grønlien/Finn Audun Grøndahl/Terje Rønning/Reidar IbsenVoith/Johnny Stenshagen/Jan Ove Vasaasen/Mass Haugen (nedre del) (07.04.2025)
- Sven Oppegård (07.04.2025)

Oppdragsgiver: Nye Veier AS

Oppdragsnr.: Merknadsdokument

- Jon Grunde Roland (07.04.2025)
- Reidar Voith (mottatt 28.05.2025, ettersendt pga problemer med innsending 06.04.2025)

Offentlige instanser		
Avsender	Oppsummert uttalelse	Forslagsstillers kommentar
Miljødirektoratet	a) Restaureringstiltakene har stort potensial for å bedre økologisk tilstand og livsgrunnlag for truede og nær truede arter. En helhetlig, økosystembasert tilnærming vektlegges. Gjenåpning av Veslegausa bør ha høy prioritet, særlig for å styrke fiskebestandene. b) Miljødirektoratet mener at rapporten forkaster enkelte tiltak for tidlig uten tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag, f. eks: - Fjerning av rundkjøringen ved Jorekstad: Forkastet pga. kostnad og planbehov, men burde vært grundigere utredet. - Åpning av Djupåa: Forkastet pga. tekniske utfordringer og tap av dyrket mark, men uten dokumentasjon på mulig økologisk gevinst. c) Det savnes vurdering av hvordan en tilbaketrukket flomvoll på hele strekningen kan legge til rette for ytterligere tiltak. d) Miljødirektoratet mener restaureringen bør gjennomføres før vernevedtak fattes. Å vente med vern gir større fleksibilitet, da resultatene av restaureringen kan være usikre. Samtidig restaurering og veiutbygging kan gi positive synergieffekter (f.eks. bruk av overskuddsmasser fra E6-prosjektet). e) Nye Veier bør være tiltakshaver. Ansvar og kostnadene for restaurering, tillatelser, drift og oppfølging må avklares på departementsnivå.	a) Nye Veier ser at åpning av Veslegausa er særlig viktig for fisk, noe som også er påpekt i utredningen. b) Fjerning av rundkjøringen vil være en stor reinvestering i veisystemet i området, og et svært kostnadskrevende og prosessmessig krevende tiltak. De trafikale konsekvensene bør også vurderes. Nye Veier vurderer at et slikt tiltak går utover prosjektets mandat, som er naturrestaurering. Djupåa har en viktig funksjon for fisk i dag, og en åpning kan medføre fare for at situasjonen blir verre. Hvis Djupåa skal åpnes må den legges i åpent løp, noe som vil medføre inngrep i landbruksjord. Et viktig premiss for tiltakene er at landbruket ikke skal bli vesentlig påvirket. c) I rapporten er det synliggjort at en full flomvoll vil muliggjøre mer omfattende tiltak på elvesletta, ettersom risiko for skader på tredjepart er mindre. En nærmere vurdering av aktuelle tiltak vil gjøres i fase 2. d) Det kan bli utfordrende å gjennomføre den fysiske restaureringen dersom grunneier ikke ønsker dette, og det skal utføres før vernevedtak er fattet.

Oppdragsgiver: Nye Veier AS
Oppdragsnr.: Merknadsdokument

		e) Må avklares.
Norges vassdrags- og energidirektorat	a) NVE mener at sikkerhetsnivå ved ev. sikringstiltak må vurderes med utgangspunkt i nytten av tiltakene sett opp mot kostnadene. Ved å se helhetlig på utfordringene i området kan man utvikle løsninger som både gjenoppretter naturverdier og reduserer flomrisiko. b) På nordre strekningsdeler mener NVE det er viktig å prioritere vedlikeholdsfrie løsninger (åpne løsninger) kombinert med tilbaketrukket flomvoll. c) På midtre strekningsdel påpekes behov for bunnforsterkning for å bremse massetransport. Risiko for økt sedimentering nedstrøms, ved brua, kan muligens reduseres gjennom tiltakene beskrevet for søndre strekningsdel. d) På søndre strekningsdel bør åpne løsninger bør vurderes for å hindre tilstopping. NVE mener at en større vannføring må til for å forbedre forholdene for fisk. Rapporten viser at en gjenåpning av Veslegausa krever en flomkapasitet på minst 50-100 m³/s for å ha en flomreduserende effekt. Tiltak både i flomløpet og i infrastruktur rundt Gausa bør derfor vurderes.	a) Nye Veier ser at det er store fordeler ved å kombinere naturrestaurering og flomsikring. Ettersom planen er tilbaketrukket flomvoll, legges det til rette for både gjenopprettelse av naturverdier og mulig bedring av flomsituasjonen. b) Flomberegninger har vist at noen av innslippspunktene til flomsletta må være dimensjonerende for vannføring, noe som ikke er helt kompatibelt med vedlikeholdsfrie løsninger. c) Det vurderes bunnlastsperre på denne strekningen i forbindelse med miljødesign i en eventuell fase 2. d) Se svar til Miljødirektoratet, punkt b).
Statsforvalteren i Innlandet	a) Statsforvalteren er positiv til fullskala restaurering av Gausadeltaet og understreker områdets store naturverdier og potensial for økt biologisk mangfold. De mener rapporten gir en god beskrivelse av restaureringsbehovet og hvordan tidligere dynamikk kan gjenskapes. b) Statsforvalteren mener at restaureringen må vurderes i et større perspektiv, inkludert påvirkninger fra flomforbygging og masse- og vanntransport oppstrøms. De påpeker viktigheten av å se på den samlede effekten av tiltakene, og at rapporten ikke har tatt høyde for hvordan	a) Tas til orientering. b) I en eventuell fase 2 bør det gjennomføres mer detaljerte beregninger av hvordan effektene av oppstuvning fra Lågen, samt påvirkninger oppstrøms, kan påvirke tiltakene. c) Se svar til NVEs merknad, punkt b). d) Tas til orientering. e) Det endelige miljødesignet for vassdraget vil vurderes nærmere i en eventuell fase 2.

	flomscenarier i kombinasjon med Lågen kan påvirke tiltakene. c) Det må være fokus på løsninger som krever minst mulig vedlikehold, for eksempel åpen løsning i stedet for kulvertløsninger. Det påpekes at ansvar for vedlikehold, oppfølging og eventuelle uforutsette konsekvenser må defineres tydelig i prosjektet, og at Nye Veier bør ha hovedansvaret i hele prosessen. d) Statsforvalteren fremmer behovet for samarbeid med andre aktører, spesielt knyttet til flom, og nevner NVE som en relevant samarbeidspartner i fase 2. Det etterlyses mer omfattende alternativer som kan gi bedre naturrestaureringseffekt, også selv om dette innebærer høyere kostnader. e) Det er et forslag om å inkludere flere tiltak, som terskler og buner i hele hovedvassdraget, ikke bare i midtre del. f) Gjenåpning av Veslegausa anbefales som et tiltak som kan gi stor gevinst for naturverdiene, spesielt som gyte- og oppvekstområde for fisk. Modelleringen av Veslegausa bør vurderes på nytt for å inkludere historisk vannføring og kapasitetsforbedringer. g) Statsforvalteren støtter prosjektet, men understreker at det er behov for grundigere vurderinger og tilpasninger i fase 2 for å sikre best mulige naturrestaureringseffekter.	f) Gjennomgang av bilder og historiske data viser at det har vært store endringer av Veslegausa gjennom mange år, som følge av flere tiltak. For å øke kapasiteten i vassdraget vil det trolig være nødvendig å reversere mange prosesser, inkl. kanskje også plassering av fylkesveien. Flaskehalsen er imidlertid rundkjøringen, jf. svar til Miljødirektoratet, punkt b). g) Tas til orientering.
Innlandet fylkeskommune	<u>Samferdsel</u> a) Løsning med to kulverter utenom selve rundkjøringen kan i prinsippet aksepteres, men det er ønskelig at tiltakene utføres slik at det ikke blir behov for vegrekkverk tett opptil rundkjøringen, da dette kan skape siktutfordringer. b) Fylkeskommunen vil være positive til tiltak som gir forbedring med hensyn til flom. Kulvert for gående og syklende er særlig utsatt og er som regel stengt under vårflommen. Det kan bli aktuelt å samordne vegtiltak og tiltak knyttet til restaurering av vassdrag dersom restaureringsprosjektet går over i en fase 2.	a) Nye Veier setter pris på FKs konstruktive tilnærming og ønsker å samarbeide om utforming av en eventuell løsning. b) Nye Veier er enige i at vegtiltak og restaureringstiltak bør samordnes. c) Tas til orientering. d) Det har vært tett samarbeid mellom NINA (som har sittet i referansegruppen) og Nye Veiers rådgiver når det gjelder forslag til

	<u>Natur, fisk og øvrig vannmiljø</u> c) Fylkeskommunen er positive til restaureringen av elvedeltaet, som er i tråd med regionale planer og målsettinger om å bedre vannmiljø, restaurere natur, opprettholde artsmangfold og legge til rette for fisk og ferskvannsorganismer. d) Fylkeskommunen anbefaler at NINA-rapport 2568 «Fullskala restaurering av Gausadeltaet – Hva innebærer det?» tas inn som kunnskapsgrunnlag i videre arbeid med restaurering av Gausa. <u>Andre viktige hensyn</u> e) Det vil være mulig å oppnå gode synergieffekter ved å kombinere restaureringstiltakene med ytterligere flomsikring av landbruksjord, bebyggelse og infrastruktur. I videre arbeid vil fylkeskommunen også se på interesser som samfunnssikkerhet/flom, landbruk og kulturminner.	tiltak i fase 1. Dette samarbeidet er aktuelt i en eventuell fase 2. e) Tas til orientering.
Lillehammer kommune	a) Restaureringen må ikke forverre flomsituasjonen for bebyggelse, landbruk eller infrastruktur. Det kreves flomsikringstiltak parallelt med restaurering. Nåværende modellering er basert på middelflom (273 m³/s), noe som er betydelig lavere enn de store flommene området har opplevd (som 200-årsflom). Det er usikkerhet rundt hvordan restaureringen vil påvirke store flommer, og effekten av sedimentasjon over tid er ikke tilstrekkelig vurdert. Hølen er et særlig sårbart område, og kommunen mener det må sikres mot 200-årsflom. b) Det er mangel på vurderinger av tekniske konsekvenser, spesielt når det gjelder omlegging av VA-ledninger (vann og avløp) og eventuell flytting av pumpestasjonen PK12. Kommunen vurderer ikke flytting av PK12 som aktuelt, men erkjenner at flomtiltak for pumpestasjonen kan bli nødvendige. c) Som grunneier støtter kommunen tiltakene ut fra overordnede samfunnsmessige hensyn. Arealene ned mot	a) Det er gjennomført modelleringer av situasjoner med 200-årsflom. Modelleringen viser at tiltakene som er foreslått har mindre innvirkning på veldig store vannføringer. De vannføringene som er lagt til grunn i rapporten er de vannføringene hvor tiltakene medfører størst endringer. b) Fase 1 var et mulighetsstudium og det bør dykkes dypere ned i tekniske utfordringer i en eventuell fase 2. c) Ved et eventuelt vern vil vernebestemmelsene være styrende for hvilke muligheter og begrensninger som vil gjelde for friluftslivet. Dette vil håndteres ifm. verneprosessen.

Oppdragsgiver: Nye Veier AS
Oppdragsnr.: Merknadsdokument

	Gausdalsvegen hvor kommunen er grunneier er tidligere blitt avsatt som et statlig sikret friluftsområde, og i det videre arbeidet må det avklares i hvilken grad eventuelle friluftstiltak kan kombineres med vern.	
--	---	--

Næringsorganisasjoner og bedrifter		
Avsender	Oppsummert uttalelse	Forslagsstillers kommentar
NJJF/Naturvernforbundet Innlandet	a) Støtter fullskala restaurering som følger opp internasjonale forpliktelser (Montreal 2022). Prosjektet bør bli et forbilde for naturrestaurering og inkludere overvåkning. b) Gausa er viktig for fiske, friluftsliv og rekreasjon – spesielt ved Blåbrua. Friluftsliv bør trekkes inn i prosjektet, og danne grunnlaget for et mer helhetlig prosjekt. c) Ønsker full gjenåpning av Veslegausas nedre del. Dette er krevende med dagens infrastruktur. Forslag til endringer av infrastruktur i NINA-rapport er tiltak som ønskes utredet videre. d) Advarer om økt risiko for viltpåkjørslar og ber om helhetlige trafikkløsninger. e) Mener kostnaden på 111 millioner er rimelig sett opp mot gevinster. f) Massetiltak i midtre del må utformes naturlig og fisketilpasset. g) Kritiske til kulvertløsningen for Veslegausa og mener lav vannføring gir liten økologisk effekt. Etterlyser ny vurdering av både vannføring og trafikkløsninger for å sikre reell restaurering.	a) Tas til orientering. b) Mandatet har gått på naturrestaurering. Konsekvenser for friluftsliv vil adresseres ifm. nødvendige planprosesser. c) Tas til orientering. Se for øvrig svar til Miljødirektoratet, punkt b). d) Tas til orientering. e) Tas til orientering. f) Miljødesign på vassdraget detaljeres i en eventuell fase 2. g) Den foreslåtte vannføringen er vurdert gi stor nytte for fisk. Det vises for øvrig til svar til Miljødirektoratet, punkt b).
Birdlife Oppland	a) Birdlife Oppland støtter en fullskala restaurering av hele Gausadeltaet. b) Fuglelivet er en viktig del av det biologiske mangfoldet i deltaet, særlig arter knyttet til våtmark og sump. Rapporten peker på at flompåvirket skog er blant Norges mest fugletette naturtyper, noe BirdLife støtter.	a) Tas til orientering. b) Tas til orientering. c) Tas til orientering.

	c) Prosjektet sees som en mulighet til å skape et mønstereksempel på naturrestaurering. Restaurert Gausadelta kan bli et viktig referanseområde for videre forskning og overvåking. Det vises til Norges forpliktelser i Montreal-avtalen (2022) om å restaurere 30 % av ødelagt natur, og til FN-tiåret for naturrestaurering (2021–2030). Gausadeltaet løftes fram som et konkret og egnet område for å bidra til måloppnåelse på nasjonalt og internasjonalt nivå.	
Lågendeltaets venner	a) Støtter fullskala restaurering og mener det bør inngå i utvidelsen av Lågendeltaet naturreservat. Viser til at regjeringen har lovet kompenserende og naturforbedrende tiltak. b) Viser til Norges forpliktelser gjennom FNs naturavtale om restaurering av 30 % av forringet natur innen 2030. c) Viser til NINAs rapport «Fullskala restaurering av Gausadeltaet. Hva innebærer det?», der en fullskala restaurering innebærer fullstendig tilbakeføring av de nederste 2,5 km av Gausa. d) Forventer at midler til en fullskala restaurering bevilges.	a) Tas til orientering. b) Tas til orientering. c) Tas til orientering. d) Tas til orientering.
Fåberg bondelag	a) Positiv til gjenåpning av Veslegausa, da det er gunstig for fugl, fisk og kan ha en viss flomdempende effekt. b) Er bekymret for at utvidelse av elveprofilen medfører at masser blir avsatt/sedimentert i område 1, 2 og 3. pga. at vannhastigheten synker i dette området. Etterlyser en mer helhetlig vurdering av Gausas vannføring, vannhastighet og sedimenttransport. c) Tidligere erfaringer fra vern ved Jørstadmovoldene viser at vern kan gjøre det vanskelig å utføre nødvendige tiltak i fremtiden. d) Påpeker at drenggrøfter fra jordene tømmer seg ut i området som nå vurderes vernet, og understreker behov for vedlikehold for å hindre høyere grunnvannstand og negative effekter på jordbruket. e) Sterkt fokus på at flomsituasjonen ikke må forverres for bebyggelse, industri og infrastruktur. Ønsker å bli involvert i videre arbeid, og tilbyr lokalkunnskap om flomsituasjoner og vannføring i området.	a) Tas til orientering. b) Dette er et viktig moment. Naturlig sedimentasjon i vassdraget er ønskelig, men det er behov for å vite hva dette betyr for flomsituasjonen. Effektene vil undersøkes nærmere i en eventuell fase 2. c) Tas til orientering. Mulighetene for tiltak vil styres gjennom eventuelle vernebestemmelser. d) Eventuelle løsninger for hvordan restfeltet kan ledes inn i Veslegausa og Gausa må være robuste. e) Det har vært et premiss at flomsituasjonen ikke skal forverres, og Nye Veier setter pris på at

		Fåberg bondelag ønsker å bli involvert i videre eventuelt videre arbeid.
Lågen Fiskeelv SA	a) Mener tiltakene har en positiv effekt på fisk, men at hensyn til dyrkamark og boliger må legge premisser for tiltak. Ønsker at synergieffekter med andre flomdempende tiltak må inngå i fase 2. - o <u>Nordre strekningsdel</u>: Viser spesielt til boligene i Hølenvegen og mener utredningen er mangelfull i beskrivelsen av disse. Mener at hensynet til boligeiendommene og dyrka mark må gå foran, og støtter ikke restaureringstiltak i denne sonen. - o <u>Midtre strekningsdel</u>: støtter forslag om naturrestaurering i midtre strekningsdel, under forutsetninger om bygging av ny, tilbaketrukket flomvoll, bevaring av kantsone langs Langøya og rensking av Vesle-Gausa forbi Langøya. Viktig å unngå erosjonsskader ved flom. - o <u>Søndre strekningsdel</u>: Ser positivt på gjenåpning av Vesle-Gausa. Mener tiltaket vil ha svært positiv virkning for fisk, men at det vil ha begrenset effekt når det gjelder å dempe flom på Jorekstad og Bronsøya. b) Mener SFIN eller IFK bør overta prosjektet i neste fase, siden NV har et for snevert mandat for å ivareta synergieffekter. c) Mener det blir viktig å sikre at større arealer av Gausadeltaet ikke blir varig omdisponert til andre formål enn LNFR, og at man velger landskapsvern, siden dette er en verneform som gir gode muligheter for fortsatt skjøtsel og landbruk i området.	a) Et viktig premiss for tiltak bør være at flomsituasjonen ikke skal forverres i forhold til i dag. Nye Veier er enige i at det er store fordeler ved å kombinere naturrestaurering og flomsikring, og dette bør vurderes nærmere i en eventuell fase 2 b) Tas til orientering. c) Tas til orientering.
Randsfjordmuseet	a) Mener at restaurering av Gausadeltaet også bør innbefatte restaurering av bredere kantsoner av nåværende landbruksområder på Romsdalsøya, Langøya og Bronsøya, og vurderes hvorvidt noen av disse landbruksområdene kan brukes noe mindre intensivt for å øke artsmangfoldet. b) Mener en tidligere tilstand enn ca. 1940 bør vurderes som mulig utgangspunkt for restaureringen, og at det bør gjøres en vurdering av om de ikke prisgitte økosystemtjenester av	a) Innspill som bør følges opp i eventuell videre prosess. b) Etter innspill fra referansegruppen har Nye Veier lagt til grunn at tiltakene ikke skal medføre omdisponering av landbruksjord.

Oppdragsgiver: Nye Veier AS
Oppdragsnr.: Merknadsdokument

	restaurert flomskog er mer verdifulle enn de prisgitte økosystemtjenester brukt for matproduksjon per i dag.	
Botanisk forening	a) Mener fullskala restaurering vil gi veldig positive effekter for sjeldne arter og vegetasjonstyper samt tilknyttede artsgrupper. Peker blant annet på at økt elvedynamikk kan skape bedre betingelser og flere habitater for Salix-dominerte vegetasjonstyper, som er en viktig del av naturtypen flomskogmark. Viser også til NINA-rapporten.	a) Tas til orientering.
Betong Øst	a) Peker på utfordringer med flom, med økte problemer de siste årene. Viser til at bygningsmassen ligger ca. 2 m under jorden mot Gausa, og risiko for at oversvømmelse bryter gjennom flomvernet. Mener at fremtidig restaurering og vern av Gausadeltaet må inneholde flomsikring som hindrer vannet i å ta seg inn over jordene mot Betong øst og Jorekstad.	b) Eventuelle tiltak skal ikke forverre forholdene for Betong øst. Eventuelle synergieffekter for flom må vurderes dersom videre prosess.
Jorekstad AS	a) Vurderer kulvert i Vesle-Gausa langt fra mål om full restaurering. b) Savner mer omtale av vegbyggingen på 90-tallet og dens betydning for endring av flomsituasjonen i Veslegausa. Gir en rekke innspill til utredningen, herunder ønske om: ○ Reetablering av kanalen langs Gausdalvegen bort til Veslegausa i sitt gamle løp ○ Fjerning av flomvollen på oversiden av Langøya og etablering av bro til landbrukseiendommen på Langøya. ○ Opparbeiding av en flomvoll langs hele Veslegausa ○ Forsterking av eksisterende steinvoll i øverste del av området og kontrollert slipp av vann på yttersiden av Romsdalsøya, for å sikre hus i Hølen og hindre sterk strøm ut på oversiden av Romsdalsøya, som er det største problemet for dyrket mark, betongsstasjonen og Jorekstad Idrettsanlegg.	a) Tas til orientering. b) Fokus i utredningen er naturrestaurering, men flere av de foreslåtte tiltakene er gode tiltak som bør vurderes i et eventuelt prosjekt som også ser nærmere på synergieffekter.

Grunneiere, naboer og andre interessenter		
Avsender	Oppsummert uttalelse	Forslagsstillers kommentar
Beboere i Hølenvegen 57,65 og 67	a) Flomsikring av boligene må være en forutsetning for vern/restaurering. b) Mener eiendommene må ivaretas med en tilbaketrukket flomvoll. c) Mener usikkerhet knyttet til beregningene i utredningen så stor at Nye Veier ved vurdering av flomsikringstiltak må ta høyde for flom utover en regelmessig flomsituasjon. d) Mener at det ved vern av området må være åpning for tiltak som f.eks. reparasjoner av flomsikring, uttak av masse. e) Mener flere elementer burde vært vurdert i utredningen, og lister opp syv konkrete innspill som ønskes svar på fra Nye Veier.	a) Det har vært en forutsetning for vurderingene at tiltak ikke skal forverre flomsituasjonen i forhold til i dag. b) Dette vil vurderes i en eventuel fase 2, der løsninger knyttet til en tilbaketrukket flomvoll ved fullskala restaurering i så fall vil vurderes nærmere. c) Det er alltid usikkerhet knyttet til flommodelleringer, og det må gjøres mer detaljerte beregninger i en eventuell fase 2. d) Det vil dersom videre prosess vurderes ifm. verneprosessen. e) innspillene tas med i arbeidet i en ev fase 2 og vil bli svart ut i den forbindelse
Silje Jørstad og Kim Ruben Granum	a) Bekymret for hvordan utvidelse av Gausa med opphopning av sand og stein i elveløpet vil påvirke vannføringen på nærliggende jordbruksareal om 5 og 10 og 20 år. b) Mener gjenåpning av Veslegausa med nok vannføring vil være positivt og føre til en mer normal avvikling av fremtidige flommer. c) Foreslår at grus fra utløpet av Gausa kan fjernes og plasseres i Gausas midtre del.	a) Det bør gjøres grundige vurderinger av sedimentering og utvikling over tid i en eventuell fase 2. b) Tas til orientering. c) Nye Veier er kjent med at det har vært en opphopning av sedimenter ved utløpet, og dette bør vurderes nærmere i en eventuell fase 2.
Morten Kraabøl	Gir omfattende innspill knyttet til vernebestemmelser og bruk, vannstand/grunnvannstand, fisk, insekter, vilt/fugl og overvåking:	Dette er viktige innspill som bør vurderes videre ved en eventuell fase 2.

	a) Sterkest mulig vernestatus er ønskelig, men vern må ikke komme i veien for vedlikehold og utbedringer. Vernebestemmelser bør harmoniseres med skånsom bruk av området. b) Oppstuvning av vannstanden i Lågen opp til Gausautløpet bør beregnes/vurderes i forbindelse med hensynet til flomsikring. c) Innslagspunktet på 40 m³/s til nyåpnede flomløp vurderes å være for høyt, ettersom det kan bety uker og måneder med gradvis tørlegging og innestenging av akvatiske insekter, andre bunndyr og fisk. Det bør derfor gjennomføres undersøkelser av grunnvannstanden og gjennomstrømmingen i tiltaksområdets grunn, slik at den kan bidra til å sikre «vann i dagen». d) Definisjon og begrunnelse for valg av arter som forventes å respondere positivt på tiltaket er viktig (harr, vederbuk, brasme, mort, abbor, steinsmett, niøye, hork og ørekyte). e) Hver art bør utredes med utgangspunkt i gytebiologi og varighet på oppvekstperioden før utvandring til Lågen. f) Vanntilførsel til Veslegausa bør sikres gjennom lengre perioder for å sikre gyting, inkubasjon og oppvekst/ernæring. g) Overordnet viktig å sikre at produksjon av fisk i Veslagausa og tilhørende evjer blir vellykket. h) Det anbefales at det ikke tilrettelegges spesifikt for gjedde, ettersom den vil kunne påføre økt predasjon på utvandrende ungfisk/smolt av Gausørret. i) Tiltak som reduserer forekomst av grunne og oversvømte viker/flommark/vegetasjon i mai bør utredes (flomvoller langs Vesle-Gausa). j) Positive effekter på trekk- og standfugl, samt en rekke viltarter bør innarbeides som en del av restaureringens konkrete målsetninger. k) Effektene på myggproduksjonen bør utredes. l) Det bør etableres et overvåkningsprogram med konkrete målsetninger, oppgaver og metoder over en 5-års periode etter ferdigstilling.	Nye Veier ønsker å presisere at en eventuell restaurering av Gausadeltaet vil være et av de største vassdragsrestaureringsprosjektene i Norge, og en viktig del av et slikt prosjekt vil være innhenting av kunnskap og erfaringer. Konkrete forventninger og målsetninger med eventuell restaurering er vesentlig for å kunne lykkes med overvåkningsprogrammet, for å se om man faktisk får til det man ønsker. I et så stort restaureringsprosjekt vil det være nødvendig å gjennomføre flere oppfølgende tiltak underveis, for å kunne nå fastsatte mål. Nye Veier ønsker også å nevne at et viktig prinsipp ved vurderingene i fase 1 har vært å sette området tilbake til mest mulig naturlig tilstand fremfor å spesifikt tilrettelegge for enkelte arter fremfor andre.
--	--	--

Oppdragsgiver: Nye Veier AS
Oppdragsnr.: Merknadsdokument

Helge Grønlien/Finn Audun Grøndahl/Terje Rønning/Reidar Ibsen Voith/Johnny Stenshagen/Jan Ove Vasaasen/Mass Haugen (øvre del)	a) Viser til at det er besluttet igangsetting av plan- og verneprosesser for en fullskala restaurering av Gausadelta som avbøtende tiltak i forbindelse med framføring av E6 gjennom Lågendelta naturreservat. Viser også til internasjonale forpliktelser om restaurering av natur. Mener det er essensielt at det hele og fulle potensialet for deltaområdet må utnyttes full ut. b) Mener at dagens voller i sin helhet bør tilbakeføres til Gausa. c) Foreslår åpning av flere sideløp. d) Foreslår å eliminere veien fra rundkjøringen langs Gryta (Veslegausa) til fjernvarmeanlegget, slik at vegetasjon langs Veslegausa kan reetableres. e) Foreslår å beplante nye grusrører med doggpil, mandelpil og ev. klåved. f) Mener økonomi har stor betydning for vurderinger og anbefalinger i rapporten, og savner en mer nyansert og balansert fremstilling av minus- og plussider ved økonomien. Flere tiltak som bidrar positivt økonomisk sett, er ikke tatt med i vurderingene.	a) Nye Veiers mandat for mulighetsstudien har vært å fokusere på naturrestaurering isolert sett, og studien har derfor ikke dykket dypere i muligheter for landskapsrestaurering, tilrettelegging for friluftsliv osv. b) Hvor store deler av dagens voll som skal tilbakeføres vil vurderes i en eventuell fase 2. c) Nye Veier er kjent med at det er flere sideløp, men det er en utfordring at disse sideløpene er koblet fra vassdraget fordi Gausa har gravd seg ned. Dette må ses i sammenheng med ytterligere tilbakeføring av masser i en eventuell fase 2. d) Det vises til svar til Miljødirektoratet, punkt b). e) Tas til orientering. f) Rapporten som er utarbeidet utgjør et mulighetsstudium der det ikke har vært et mål å gjennomføre en full samfunnsøkonomisk analyse. Enkelte av Restaureringstiltakene vil utvilsomt kunne medføre positive økonomiske ringvirkninger.
Helge Grønlien/Finn Audun Grøndahl/Terje Rønning/Reidar IbsenVoith/Johnny Stenshagen/Jan Ove	a) Bemerket at vannføringen i Gausa tidvis har vært ganske stor, og at elva har fungert som flomventil. Riktigere å betegne Veslegausa som sideløp og ikke flomløp, da denne betegnelsen bedre gjenspeiler forholdene slik de faktisk var gjennom året.	a) Tas til orientering. b) I en eventuell fase 2 vil det måtte gjøres mer detaljerte modelleringer

Oppdragsgiver: Nye Veier AS
Oppdragsnr.: Merknadsdokument

Vasaasen/Mass Haugen (nedre del)	b) Mener at modelleringene som legges til grunn i rapporten ikke gir et riktig bilde med tanke på vannføring og drenering. c) Mener foreslått løsning for åpning av Veslegausas nedre deler er for begrenset og ikke gir fullskala restaurering. Mener full åpning av Veslegausa vil gi mindre flom og mindre behov for avbøtende tiltak oppstrøms.	for å gi et mest mulig riktig bilde av situasjonen. c) Flaskehalsen her er rundkjøringen, se svar til Miljødirektoratet, punkt b).
Sven Oppegård	a) Slutteseg til høringsinnspill fra Helge Grønlien/Finn Audun Grøndahl/Terje Rønning/Reidar IbsenVoith/Johnny Stenshagen/Jan Ove Vasaasen/Mass Haugen (øvre del)	a) Tas til orientering.
Jon Grunde Roland	a) Nedre Gausadalen er et viktig jordbruksområde som allerede er utsatt for flomskader. Gausa frakter store mengder masse, og utflating av deltaet vil føre til opphopning, redusert flomkapasitet og fare for hyppigere flom. Det advares mot å fylle tilbake masse i elveløpet. b) Det etterlyses vedlikehold og oppgraving av det indre elveløpet for å senke grunnvannstanden og bedre drenering. c) Åpning av vannføring i Veslegausa nedenfor Storbrua kan ha positive effekter for å få vann fra Gausa ut når det også er flom i Lågen.	a) Tilbakeføring av masser i elveløpet vil medføre risiko for økt flom, men premisset for tiltaket er at situasjonen for landbruket ikke skal forverres. b) Ved gjenåpning av øvre deler av Veslegausa vil det måtte ryddes og graves, noe som vurderes å gi ønsket effekt. c) Tas til orientering.
Reidar Voith	a) Mener restaurering av Gausadeltaet vil gjenskape verdifulle leveområder for en rekke insekter, særlig sommerfugler, som er avhengige av åpne elvebanker, elvesletter og flomskog. Flere sjeldne og rødlistede arter kan rekolonisere området dersom deres spesifikke habitatkrav oppfylles	a) Tas til orientering